

Södertörns högskola
Institutionen för Ekonomi och Företagande
Företagsekonomi VT 07
Kandidat uppsats 10 poäng
Handledare: Ogi Chun

Revisionspliktens avskaffande

- Komplikationer som kan uppstå i Byggbranschen

Max Aulin 740105-9394
Sebastian Utoslahti 821028-0056

Sammanfattning

Denna undersökning handlar om hur revisionspliktens avskaffande kommer att påverka byggbranschen. Det är de kontrollmetoder som överentreprenörer samt skatteverket och ekobrottsmyndigheten har som står som fokus i undersökningen. Byggbranschen har länge haft problem med ekonomiskbrottslighet, i och med att revisionsplikten avskaffas så ser antagligen många underentreprenörer en möjlighet att friare kunna bedriva oseriös verksamhet.

Det är inte enbart de oseriösa underentreprenörerna som kommer att drabbas utav dessa förändringar utan samtliga aktörer som ingår i denna undersökning. Men syftet med denna undersökning är att skapa en bild av möjliga förändringar för underentreprenörer, dvs. för små byggföretag som kan uppstå efter avskaffandet av revisionsplikten på grund av ändrade kontrollmetoder.

Viktigaste resultaten som undersökningen kom fram till var att revisionspliktens avskaffande i överlag inte kommer att påverka utformningen av framtida metoder och verktyg för kontroll. Samtidigt finns det misstankar om att brottsligheten kommer att öka i branschen. Förändringar i rutiner för kontroll kommer att ske men det är inte enbart en påverkande faktor det att revisionsplikten avskaffas, utan man tror i det stora hela att förändringarna hur som helst skulle ske. Kontrollmetoderna väntas bli hårdare.

Undersökningen gick tillväga genom e-post - och telefonintervjuer med representanter från NCC, Skanska, JMW Bygg AB och Metrolit Byggnads AB som representerade överentreprenörerna. Intervjuer genomfördes även med en representant från vardera Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten på deras arbetsplatser. Respondenternas svar låg sedan till grund för de slutsatser som drogs.

Abstract

This examination is about the abolishment of the duty to audit for small companies in the construction industry and what effect it will have within the construction industry. Further this examination will concentrate on the construction industry and more specific on the controlling relationship of when the tax authority, the authority of economic crimes and when mandatory companies hires smaller construction companies to do their jobs on contract, how the controlling functions will transform after the abolishment. The construction industry have since long had problems with economic crimes and the abolishment of the duty to audit will probably make the smaller construction companies to “feel more invited” to pursue less serious activity.

It wont only be the non-serious construction companies that will be touched by these changes but also the other actors that are included in this examination. But the purpose of this examination is to create a picture of possible changes for the small construction companies that can appear after the abolishment of the duty to audit because of the change of the methods of control.

The most important results that this examination achieved was that the abolishment of the duty to audit won't be a major factor of how the future methods and tools of control will be shaped. At the same time there are suspicious minds of that the crime will increase in the construction branch. The common belief is that the methods of control have to be more efficient after the abolishment.

The examination proceeded through e-mail – and telephone interviews with representatives from NCC, Skanska, JMW Bygg AB and Metrolit Byggnads AB that represented the mandatory companies. Interviews with the tax authority and the authority of economic crimes were made with one representative from each authority. The interviews were made eye to eye in their workplaces. The answers of the respondents are the base of the conclusions that this examination resulted in.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	8
1.1.1 Anledningar till kontroll.....	8
1.1.2 Kontrollmetoder	8
1.2 Problem	10
1.2.1 Problemdiskussion	10
1.2.2 Frågeformulering.....	11
1.3 Syfte	11
1.4 Avgränsningar	11
1.5 Definitioner	12
2. Metod.....	13
2.1 Val av metod	13
2.1.1 Abduktiv/ deduktiv /induktiv forskningsansats.....	13
2.1.2 Kvalitativ metod.....	14
2.2 Datainsamling.....	15
2.2.1 Primärkällor och Sekundärkällor	15
2.3 Urval.....	15
2.4 Undersökningens genomförande.....	16
2.5 Metoddiskussion.....	17
2.5.1 Reliabilitet	17
2.5.2 Validitet.....	18
3. Referensramar.....	19
3.1 Intressentmodellen	19
3.2 Positiv redovisningsteori	21
3.3 Revision.....	23
4. Empiri.....	25
4.1 Stora överentreprenörer.....	25
4.2 Mindre överentreprenörer	29
4.3 Ekobrottsmyndigheten	30
4.4 Skatteverket.....	33
5. Slutsatser.....	36
6. Diskussion	38
6.1 Diskussion om slutsatser	38
6.2 Slutdiskussion.....	40
6.2.1 Bortfallsanalys och metodkritik	41
6.3 Slutord	42
7. Källförteckning.....	43
Tryckta källor	43
Otryckta källor.....	44
Bilagor.....	46
Intervjuguide: NCC Construction Sverige AB, Skanska AB.....	46
Intervjuguide: JMW Bygg AB, Metrolit Byggnads AB	47
Intervjuguide: Kent Madstedt, Ekobrottsmyndigheten, chefsåklagare	48
Intervjuguide: Torbjörn Gustafsson, Skatteverket, specialist i redovisningsfrågor.	49

Figur 1. Intressentmodellen.....19

1. Inledning

Det här kapitlet har som syfte att ge läsaren en snabb introduktion om vad som menas med revision samt ge en kort historisk bakgrund och vad som är aktuellt inom ämnet. Detta kapitel kommer även att gå in kortfattat på situationen inom byggbranschen.

De flesta europeiska länderna har avskaffat revisionsplikten för små aktiebolag, detta har medfört krav på ett avskaffande även i Sverige, för att kostnaderna för revisionen inte väger över nyttan med den.¹

Lagstadgad revisionsplikt för aktiebolag infördes i Sverige 1983, med hänvisning till att detta skulle underlätta för ägarna till ett företag att kunna bilda sig uppfattningar om företagets ekonomiska ställning samt stävja ekonomiskt brottslighet.² Med revision menas att ett företags årsredovisning, förvaltning och bokföring utsätts för en kritisk granskning av en oberoende revisor. Revisorn gör sedan en bedömning på basis av den granskade informationen som denna sedan drar slutsatser av, som sedan rapporteras som uttalanden.³ Den samlade rapporteringen kallas revisionsberättelse. I denna ska revisorn redogöra för tillvägagångssättet, det vill säga vilket eller vilka system av rekommendationer revisorn använt. I revisionsberättelsen ska det också nämnas ifall årsredovisningen upprättats enligt de lagar och rekommendationer gällande årsredovisning.⁴ Revisionen i sig riktar sig i första hand till ägarna av företag och i andra hand till intressenter som till exempel, investerare, kreditgivare, leverantörer och olika myndigheter.⁵

Små aktiebolag ska enligt den nuvarande regeringens planer från och med 2009 inte längre behöva anlita revisorer. Det är närmare 200 000 aktiebolag som kommer att påverkas utav detta. Idag måste även de minsta bolagen anlita revisor som granskar och godkänner deras årsredovisningar och bokföring, så som de största börsnoterade bolagen måste göra. En utredning med justitierådet Bo Svensson i spetsen är tillsatt med syftet att se över regelverket kring revisorer och revision med anledning av ett nytt EU-direktiv. Utredningen ska föreslå de olika regeländringarna som krävs för att ett avskaffande ska bli möjligt. Utredningen är planerad att vara klar till mars 2008 och regeländringarna kan sedan tidigast ske år 2009.

¹ Thorell et al. *Svenskt Näringsliv, forskningsrapport* (2005), 2007-03-13

² Ibid. 2007-03-13

³ FARSR, *Om branschen, Frågor & svar*, 2007-03-13

⁴ FARs samlingsvolymen (2007), del 1, §§30, 31, s. 53

⁵ Thomasson et al, *Den nya affärsredovisningen* (2006), s. 17-19

Eftersom revisionsarvodet är en stor kostnad för de allra minsta bolagen så har man ännu inte bestämt var gränsen ska gå för att man ska slippa anlita revisor. Revisionsarvodena är en stor del av ett litet företags utgifter ifall företags omsättning är förhållandevis låg.⁶

Professorerna Thorell & Norberg har för Svenskt Näringsliv gjort en utredning som kom fram till att revisionsplikten bör avskaffas. De viktigaste slutsatserna de kom fram till var för det första att kostnaderna för att anlita en revisor är för höga för att överväga nyttan med revisionsplikten och enligt dem bör den avskaffas av den anledningen. En annan viktig aspekt är den att svenska företag inte har samma förutsättningar för att konkurrera mot företag ute i Europa som slipper anlita revisorer. Författarna tycker istället att småföretagen skulle behöva ekonomiska rådgivare istället för revision. Därför borde revisionsplikten avskaffas så som i England.⁷

Den brittiska forskaren Jill Collis gjorde en undersökning om revisionsplikten i England bland små företag, om deras attityd till nyttan med revision samt företagsledningarnas syn på avskaffande av revisionsplikten. Undersökningen syftade till att se hur stor del av de företag som ingick i undersökningen, som valde att utnyttja revisionsfriheten samt att den även såg till hur stora kostnadsbesparingar som kunde göras. En ytterligare viktig punkt som undersöktes var hur företagsledningar resonerade när de hade valt att anlita en revisor trots att de inte behövde det.⁸ De slutsatser som Collis kom fram till, som kan vara intressanta för vår undersökning är att företagsledningar låter utföra revision för att få tillgång till billigare kapital i form av lån exempelvis. Dessutom kom hon fram till att revisionen kan leda till att företaget upprätthåller och skapar en bättre relation till sina intressenter.⁹

Vår undersökning inriktar sig på byggbranschen, förhållandet mellan överentreprenör och underentreprenör. Byggbranschen är en av de fyra vanligtvis nämnda branscher som brukar figurera i den ekonomiska brottsligheten. Som situationen ser ut i dag för en del svenska byggföretag, så har de börjat ta in arbetskraft från andra europeiska länder vilket pressar priserna. Detta leder till att små byggföretagen som anlitas som underentreprenörer hos större byggföretag även själva hamnar i samma priskarusell, vilket leder till att även de måste sänka sina priser. Att tvingas arbeta till lägre priser leder antagligen i många fall till att

⁶ Weje Sandén, *Privata affärer, tidningsartikel* (2007-02-08), 2007-02-14

⁷ Thorell et al. *Svenskt Näringsliv, forskningsrapport* (2005), 2007-03-13

⁸ Ibid. (Ursprunglig källa Collis, 2003)

⁹ Ibid. s. 28

underentreprenörerna börjar bedriva sin verksamhet med svart arbetskraft. Men orsakerna kan inte enbart skyllas på arbetskraftsimporten eftersom problemet med svart arbetskraft har funnits en längre tid. Det är helt enkelt så pass hård konkurrens i branschen i allmänhet att det blir en hård prispress.¹⁰ Revisionspliktens avskaffande kan leda till två olika konsekvenser i stora drag, ökad ekonomisk brottslighet eller att företagen rent av slarvar med redovisningen. De andra branscherna där ekonomisk brottslighet kan ses som vanligt förekommande är de branscher vars verksamheters omsättningar till största del utgörs av pengar som kommer in kontant. Restaurang, transport, taxi och frisörer är exempel som näringsverksamheter utöver bygg som har omfattande problem med ekonomisk brottslighet. Byggbranschen är dock den största utav dessa och det bildas stora kriminella nätverk där det sätts i system att tvätta pengar gemensamt.¹¹ Att förbättra kontrollen i byggbranschen skulle leda till att brottsligheten skulle kunna minska genom att fler och hårdare kontrollmetoder skulle inrättas för att kompensera revisionen som kontrollverktyg, därför är det intressant att göra denna undersökning.

¹⁰ Sven Ljung, *Byggnads, tidningsartikel* (2006-08) s. 4, 2007-05-15

¹¹ Ekobrottsmyndigheten, *Omvärlds- och hotbildsanalys 2006*, s.16

1.1 Bakgrund

Detta avsnitt kommer att belysa och beskriva de ekonomiska problemområdena med varför revisionen har instiftats samt vad som mer har instiftats för att kontrollera och hindra ekonomiska oegentligheter. Nedan följer vanliga och kommande kontrollmetoder som redan finns eller ska införas i byggbranschen.

1.1.1 Anledningar till kontroll

Ekonomiska brott och dålig redovisning

Ekonomiska brott består i huvudsak utav skattebrott, bokföringsbrott och insiderbrott. Skattebrott och Bokföringsbrott tar ensamma upp 37 procent respektive 45 procent av den totala ekonomiska brottsligheten¹² Inom byggbranschen är bokföringsbrott och skattebrott de vanligast förekommande ekobrotten.

Verkställandedirektören i ett företag av mindre slag är skyldig att se till att bokföringsarbetet sköts korrekt och att räkenskaperna inte innehåller några oriktiga uppgifter. Om så inte är fallet, riskerar den ansvariga att dömas för bokföringsbrott till minimalt böter och maximalt fängelse i 6 år beroende på om brottet är av ringa eller grovt slag.¹³

Till skattebrott döms den som lämnar oriktiga uppgifter till Skatteverket, alternativt att denna låter bli att lämna deklaration eller kontrolluppgifter exempelvis till Skatteverket. Straffskalorna ser ut på liknande sätt som för bokföringsbrottet.¹⁴

En tredje anledning till kontroll gäller redovisningen. Att ha dålig redovisning leder till att företaget ifråga stöter på en mängd nackdelar tack vare det. Redovisningen är dåligt skött vilket sänker företagets förtroende och leder till att intressenterna tappar intresset för att ha med bolaget att göra. Banker beviljar inte lån, kunder lämnar företaget och likaså leverantörerna.¹⁵

1.1.2 Kontrollmetoder

Olika kontrollverktyg som de olika intressenterna använder sig av idag och kontrollverktyg som ska införas kommer att beskrivas nedan. Viktiga kontrollverktyg är bland annat den

¹² Ekobrottsmyndigheten, *Årsredovisning 2006*, s. 8

¹³ Heuman, *Process- och straffrätt för juridisk översiktsskurs* (2004)s. 113

¹⁴ Skattebrottslag, BrB 9:11 §§2-4

nuvarande är F-skatt sedeln samt ID06 som kommer att införas vid årsskiftet. Omvänd momsinsbetalning ska även införas från och med 1: a juli vilket innebär att överentreprenören betalar in underentreprenörens moms i förskott. Kontrollmetoderna finns för att motivera exempelvis överentreprenörer att kontrollera underentreprenörerna bättre.

F-skattsedel

F-skattsedel kan sägas vara ett bevis på att företag sköter sina skatter. De flesta överentreprenörerna som anlitar underentreprenörerna kontrollerar F-skatten och likaså gör många andra intressenter det såsom kreditgivare. Att få F-skatten återkallad kan bero på att företagen varken deklarerar eller betalar in skatter. Företag utan F-skattsedel får därav svårare att bli anlitate till att utföra uppdrag.¹⁶ Många oseriösa underentreprenörer hindras inte av att F-skatten blivit fråntagen eftersom den i många fall kontrolleras enbart i samband med att de anlitas, istället för att F-skatten kontrolleras varje gång en ny utbetalning för utfört arbete skickas till underentreprenören utav överentreprenören¹⁷. Frekventare kontroller av F-skatten leder till att oseriösa aktörer snabbare gallras bort från marknaden.

Omvänd skattskyldighet

Den omvända skattskyldigheten innebär att det är den som köper tjänsten och inte säljaren, som redovisar och betalar in momsen. Syftet med den omvända skattskyldigheten är att begränsa möjligheterna till skattefusk genom att det är överentreprenören som betalar in momsen för sina underentreprenörer. Detta förhållande leder till att överentreprenören bör ha en större motivation att kontrollera underentreprenören på ett mer noggrant sätt, så att de kan vara säkra på att få tillbaka den summan moms de har betalat in utav underentreprenören.¹⁸ Detta i sin tur får konsekvensen för oseriösa underentreprenörer att de inte har lika stor chans att bli anlitate utav överentreprenörer.

ID06

ID06 är ett nytt kontrollverktyg som förmodligen börjar användas redan från årsskiftet 2008. Den handlar om att samtliga arbetare på en byggarbetsplats ska kunna legitimera sig samt att de kontinuerligt ska redovisa sin närvaro. Detta leder till att de blir svårare för svart

¹⁵ Ekobrottsmyndigheten, *Omvärlds- och hotbildsanalys 2006*, s. 22

¹⁶ Skatteverket, Malmö/Simrishamn, *pressmeddelande* (2005-02-22), 2007-04-03

¹⁷ Sören Sundström, NCC Construction Sverige AB

¹⁸ Skatteverket, *skatteinformation*, 2007-03-28

arbetskraft att befinna sig på byggarbetsplatserna och det blir därmed även svårare för byggföretagen att hålla på med ekonomisk brottslighet. Underentreprenören ska i förväg informera uppdragsgivaren om de personer som kommer att röra sig på byggarbetsplatserna. Då en person inte kan legitimera sig kommer underentreprenören att krävas på ett vite, á 500 kronor. Närvaroförteckningen ska arkiveras i två år för att kunna ligga som bevismaterial vid förundersökningar mot underentreprenörer som har anlitat svart arbetskraft.¹⁹

Fackföreningarnas kontroll

Byggnadsfackföreningar brukar åka runt på byggarbetsplatserna för att ibland kontrollera identiteter på arbetarna. Detta är en metod att gå till väga för att hindra svartarbetare på byggarbetsplatserna. Fackets huvudsakliga intresse med kontrollerna är att samtliga arbetare ska tillhöra en fackförening, så att arbetarna ska få ta del av deras olika skyddsfunktioner. Oseriösa underentreprenörer är sällan anslutna till fackföreningar och det är det som fackföreningarna har som syfte med besöken, att få dem att ansluta sig så att anställda kan få en möjlighet att få hjälp ifall de har problem med arbetsgivaren. Fackföreningar kan också gå vidare och anmäla företag som de misstänker använder sig av svart arbetskraft.

1.2 Problem

1.2.1 Problemdiskussion

Revisionsplikten är viktig vid bedömning ifall ett företag är seriöst. Eftersom den avskaffas så kommer det att påverka på något sätt hur intressenterna gör sina bedömningar av dessa. Företag som ägnar sig åt oegentligheter och brottslig verksamhet kommer antagligen att utnyttja revisionsfriheten ifall inte intressenterna gör någonting åt dessa.

Kommer dagens kontrollmetoder att räcka när revisionsplikten avskaffas eller kommer tillförlitligheten att minska och leda till att det kommer att krävas fler uppgifter på att underentreprenörerna sköter sin bokföring och agerar inom lagliga ramar? Krav kan komma från olika intressenter, och det är deras bedömningar av framtida möjliga ageranden författarna bland annat vill undersöka. En annan aspekt som också är viktig att belysa är de möjliga problem som kan komma att uppstå till följd av ett avskaffande av revisionsplikten. Kommer brottsligheten i branschen att öka och kvalitén på företagens redovisningar att bli sämre?

¹⁹ Byggbranschen i samverkan, *information om ID06*, 2007-04-03

1.2.2 Frågeformulering

- Hur kommer avskaffandet av revisionsplikten att påverka de kontrollerande myndigheternas - och överentreprenörernas kontroll av de små byggföretagens verksamhet?
- Vilka typer av problem kan uppstå i byggbranschen när revisionsplikten avskaffas för de olika aktörer som undersökningen innefattar?

1.3 Syfte

Syftet med arbetet är att skapa en bild av möjliga förändringar för underentreprenörer som kan uppstå efter avskaffandet av revisionsplikten på grund av ändrade kontrollmetoder. Problemet undersöks ur både överentreprenörers och kontrollerande myndigheters perspektiv för att kunna göra en helhetlig bedömning.

1.4 Avgränsningar

Samtliga aktörer som intervjuas har sitt säte i Stockholm. Att enbart intervjua kontrollerande myndigheterna, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten samt olika överentreprenörer har valts på grund av att de har tillsammans ett stort ansvar för att hindra brottslighet i samband med att revisionsplikten avskaffas. Mer konkret kan sägas att dessa avgränsningar är relevanta för byggbranschen genom att undersökningen ser på förhållandena som underentreprenörerna direkt har med de olika intressenterna.

1.5 Definitioner

Underentreprenörer: Små byggföretag som anlitas utav överentreprenörer oavsett storlek, att utföra de arbeten som överentreprenören har lagt ut på entreprenad.

Stora överentreprenörer: Företag som bedriver verksamhet på den svenska och den internationella marknaden. Stora överentreprenörer kan anlita mindre överentreprenörer som i sin tur anlitar underentreprenörer, alternativt kan de även anlita underentreprenörer direkt.

Mindre överentreprenörer: Företag som enbart bedriver verksamhet på den svenska marknaden. Dessa kan bli anlitate av stora överentreprenörer och de anlitar sedan egna underentreprenörer.

Svart arbetskraft: Arbetskraft som arbetsgivaren ej betalar in skatt och sociala avgifter för.

Oseriösa överentreprenörer: Överentreprenör som inte kontrollerar sina underentreprenörer, även fast de vet att underentreprenören bedriver tvivelaktig verksamhet. Detta gör de oftast för att arbetskraften hos underentreprenörer som bedriver sådan verksamhet är billigare. De kan även vara direkt delaktiga i den brottsliga verksamheten som underentreprenören sedan tar skulden för.

2. Metod

I kapitlet kommer författarna att redogöra och motivera för vilken metod och ansats som valts. Detta för att underlätta för läsaren och för att läsaren skall kunna se ett sammanhang genom metod delen.

2.1 Val av metod

I uppsatsen har författarna intagit en induktiv ansats och använt sig av kvalitativ metod.

2.1.1 Abduktiv/ deduktiv /induktiv forskningsansats

För att kunna relatera teori och empiri kan tre olika ansatser användas, den abduktiva, deduktiva och den induktiva. Den abduktiva ansatsen är en blandning av deduktion och induktion. Abduktionen kan i början präglas av ett induktivt sätt att arbeta, genom empiri bildar man teori. Senare prövas denna teori på nya fall.²⁰

Den deduktiva ansatsen utgår ifrån befintlig teori och generella principer och genom dessa drar slutsatser om enskilda fenomen, meningen är att bevisa att någonting stämmer.²¹ I den induktiva ansatsen däremot ligger utgångspunkten i den data som samlats in, de vill säga, empirin. Här är föresatsen att genom empirin finna allmänna mönster som kan göras om till teorier.²²

Efter mycket sökande i litteratur och på internet och olika tidskrifter så har författarna formulerat en infallsvinkel som undersöker ett allmänt känt men inte särskilt undersökt problemområde, dock har det skrivits mycket om en eventuell ökning av den ekonomiska brottsligheten, men detta mer generellt i olika branscher i samband med att revisionsplikten avskaffas. I den vanligaste typen av undersökningar som finns att skåda består respondenterna utav revisorer och kontrollerande myndigheter. Denna undersökning valde att rikta in sig på specifikt byggbranschen för att lägga till ytterligare en intressant respondent i form utav överentreprenörer som står för kontrollen av underentreprenörerna som ska anlitas av dem.

Forskningsansatsen i detta arbete kommer att vara induktiv. Genom den induktiva vill författarna ta reda på hur kontrollförhållandet mellan intressenterna och de små byggföretagen

²⁰ Patel et al, *Forskningsmetodikens grunder* (2003), s. 24

²¹ Ibid. s. 23

²² Johannessen et al, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod* (2003), s. 35

kan komma att utforma sig. Meningen är inte att skapa en ny teori eller förbättra en teori, utan uppsatsen är tänkt att visa på hur följderna kan komma att utforma sig som sedan skall leda till undersökningens slutsatser. Undersökningen tar dock upp en teori, den positiva redovisningsteorin, den kommer emellertid bara att fungera som ett stöd för de resonemang som används i uppsatsen. Syftet är således inte att testa teorin eller dra slutsatser utifrån den. De centrala aspekterna i ett vidare perspektiv som undersökningen belyser, kommer att diskuteras i diskussionsdelen med den positiva redovisningsteorin som ett stöd.

2.1.2 Kvalitativ metod

Den stora skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ metod ligger i hur man behandlar den insamlade informationen. I den kvantitativa metoden gör man om informationen till mängder och siffror. I den kvalitativa metoden så ligger istället fokus på forskarens perception eller tydning av informationen.²³

Syftet med att arbeta genom ett mer kvalitativt tillvägagångssätt är att forskaren på så sätt kommer närmare in på de personer, grupper eller företag eller liknande. Forskaren försöker se på situationen inifrån, det vill säga ur respondenternas perspektiv.²⁴

Det kvalitativa sättet att arbeta passar denna undersökning bäst. Genom att intervjua de olika respondenterna hoppas författarna kunna få en mer djupare och mer tydligare uppfattning om det som uppsatsen undersöker. Det är viktigt att få med bakomliggande orsaker och inte enbart korta enkät svar för att författarna kan tydliggöra frågorna under intervjuens gång. Detta brukar leda till att svaren blir mer utförligt besvarade och att eventuella missuppfattningar kan elimineras.

Fördelarna författarna ser med den kvalitativa metoden i form av intervjuer är att det leder till fördjupade kunskaper inom det undersökta området. Respondenterna har också möjligheter att vidareutveckla sina tankegångar och åsikter och kan betona det i svaren som de tycker är viktigt. Metoden ger också den flexibilitet som kan behövas vid insamling av information. Den ger också en högre grad av validitet eftersom insamlandet av informationen sker under intervjuerna vilket leder till att riktigheten och relevansen i informationen således kan kontrolleras direkt.²⁵

²³ Holme et al, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder* (1997), s. 76

²⁴ Holme et al, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder* (1997), s. 92

²⁵ Denscombe, *Forskningshandboken* (2000), s. 161-162

2.2 Datainsamling

2.2.1 Primärkällor och Sekundärkällor

Intervjuerna som författarna genomfört med intressenterna, är de primärkällor som har använts i uppsatsen. Svaren på dessa utgör förstahandsrapporteringen i undersökningen som ligger till grund för författarnas slutsatser.²⁶

Sekundärkällorna är den övriga information som redan finns om det tänkta undersökta området. I det här fallet kommer den från böcker, internet och Ekobrottsmyndighetens informationsmaterial som forskarna har använt som kompletterande material²⁷ Med detta material har forskarna då kunnat finna aktuella siffror på brottslighet, resultat från tidigare forskning osv.

2.3 Urval

Det urval som gjorts har varit utifrån författarnas kännedom om det aktuella området. Genom information från tidsskrifter, och internet så har författarna tagit reda på vilka de statliga huvudaktörerna är som ska motverka och kontrollera ekonomisk brottslighet samt vilka byggaktörer som betraktas, enligt författarnas definition, som stora - och mindre överentreprenörer. Urvalet omfattar två myndigheter, Skattemyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, två stora överentreprenörer, NCC och Skanska, samt två mindre överentreprenörer, JMW Bygg AB och Metrolit AB.

Respondenterna som intervjuats i undersökningen har valts ut genom ett subjektivt urval. Med detta menas ett medvetet urval av respondenter.²⁸ Tjänstemannen på Skatteverket har valts ut eftersom han är specialist i redovisnings frågor och dagligen arbetar med frågor som rör regler kring hur bland annat beskattningen ska ske samt att denne har en god insikt i hur kontrollen sker. Tjänstemannen på EBM har valts ut eftersom denne har ingående kunskaper om hur den ekonomiska brottsligheten tar sitt uttryck, samt att denna har god information om hur EBM gör för att motverka den.

Respondenterna hos de stora - och mindre överentreprenörerna har valts för att dessa har ingående kunskaper om hur kontrollprocessen går till vid anlåtande av små byggföretag som

²⁶ Patel et al, *Forskningsmetodikens grunder* (2003), s. 65

²⁷ Ibid. s. 65

ska utföra entreprenader. Överentreprenören har den största insikten i hur anlåtanden går till och vad de själva använder för kontrollverktyg. De stora överentreprenörerna har valts ut på basis att de är stora internationella aktörer. Författarna försökte även intervjua PEAB och Bravida men dessa hade inte någon representant med lämplig befattning som hade tid att ställa upp på intervju. De mindre överentreprenörerna har valts på basis av att de antas ha ett närmare samarbete med underentreprenörerna. Mindre överentreprenörer har inte lika bra kontrollmetoder som de stora överentreprenörerna, vilket kan leda till att oseriösa underentreprenörer tar sig igenom de mindre överentreprenörernas kontrollsystem lättare. Det måste dock påpekas att inga av de valda mindre överentreprenörerna som ingått i denna undersökning har av författarna ansetts mindre seriösa än de stora, utan tanken var allmän kring mindre överentreprenörer. Själva förfarandet som de valdes på var genom sökning på olika webbsidor där detaljerade sökningar har kunnat göras genom val av omsättning och antal anställda. Preferenserna de valdes på var att de skulle ha en omsättning på minst 50 miljoner kronor, samt mellan 5 och 50 anställda eftersom de då kan antas anlita underentreprenörer. Eftersom det finns ett stort antal av överentreprenörer som ryms i dessa preferenser så valdes JMW och Metrolit eftersom att författarna hade hört talas om dessa förut.

2.4 Undersökningens genomförande

Undersökningen har ägt rum mellan mars och maj månad under år 2007 då det är under denna period intervjuerna har genomförts. Sex stycken respondenter har deltagit. Dessa respondenter har gett författarna den primära informationen gällande uppsatsens problem. Intervjuerna på Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten skedde i ett arbetsrum på respektive respondents arbetsplats. En telefonintervju genomfördes också med respondenten från NCC. Gällande intervjuerna med Skanska AB, JMW Bygg AB och Metrolit Byggnads AB gick författarna tillväga på ett annat sätt. Författarna skickade intervjuguiden via e-post till respektive företag, vars respondenter skrev ner svaren efter varje fråga, sedan har författarna fått möjligheter att komplettera muntligt vid behov. Tillträde till respondenterna fick författarna genom att ta kontakt med respektive respondent genom att ringa upp den berörda parten för att sedan avtala om tidpunkt för intervju eller skickande av intervjuguiden via e-post. Innan intervju

²⁸ Denscombe, *Forskningshandboken* (2000), s. 23

gjordes skickades frågorna i förväg till berörda personer så att dessa fick möjlighet att förbereda sig inför intervjun.

Intervjuerna har skett genom att författarna har använt en förutbestämd intervjuguide som har semistrukturerade frågor, som finns att se i bilaga 1 till 4. Frågorna har sedan under intervjun fått besvaras fritt, där respondenterna fått svara utifrån sina egna åsikter och perspektiv. Frågorna är öppna till karaktären vilket betyder att respondenten får möjlighet att kunna lägga till relevant information under intervjuns gång utöver det en specifik fråga behandlar. Intervjuguidens frågor följer en viss ram, det vill säga, frågornas följd är bestämda i förväg. Författarna har antecknat ner de svar respondenterna gett under intervjun, dock ej i Skanskas, JMWs och Metorlits fall eftersom respondenterna i dessa fall nedtecknade svaren på intervjuguidens frågor själva. Respondenternas svar har sedan sammanställts och skickats till vederbörande respondent för att denne skall kunna få lägga till eller ändra de svar som enligt respondenten kan ha feltolkats.

2.5 Metoddiskussion

Den kvalitativa metoden som sker genom intervjuer med berörda parter ska ge uppsatsen den mest relevanta informationen för att kunna täcka det undersökta området så bra som möjligt. Den ger dessutom en högre grad av flexibilitet än den kvantitativa metoden när det gäller att få svaren besvarade eftersom forskaren i större omfattning kan låta respondenterna själva bestämma den information som kommer fram, på så sätt kan forskaren påträffa information som forskaren inte från början hade tänkt på. Denna uppsats har valt att inte använda den kvantitativa metoden eftersom alternativen till kontroll är så många så det skulle vara svårt att göra en enkät som inte är direkt ledande eller styrd till vissa svarsalternativ. Svaren från intervjuer blir mer djupgående och förtydligade jämfört mot svar som besvaras via enkäter. En kvantitativ ansats har också undvikits för att undersökning inte har som mål att mäta ett visst fenomen, genom någon form av statistisk analys.

2.5.1 Reliabilitet

Med reliabilitet menas hur undersökningen utförs samt hur noggrant informationen som framkommit i intervjuerna har bearbetats.²⁹ Sättet som informationen har samlats in på ska också vara tillförlitligt. Reliabiliteten står mer i fokus då kvantitativa metoder används än vid

kvalitativa. Detta har att göra med att i kvalitativa undersökningar ligger fokus mer på det speciella än det representativa.³⁰ För att tillförlitligheten i den insamlade informationen ska få så hög relevans som möjligt så har författarna valt att efter varje intervjusammanställning skicka denna till berörda respondenter, för att dessa sedan ska få kunna göra rättelser ifall respondenterna ansett att det blivit feltolkningar i svaren. Dock bör nämnas att eventuella ändringar, som respondenterna gör, kan utgå från en mer subjektiv synvinkel. Respondenterna kan vilja ändra detaljer som inte är till deras fördel och som på så sätt skulle minska tillförlitligheten, å andra sidan kan de lägga till detaljer som författarna har missat att ta med och som kan öka tillförlitligheten. Författarna tar hänsyn till detta och godtar inte allt som de ändrar utan att ha granskat ändringarna noggrant och eventuellt tagit kontakt med berörda respondenter för att få ett klagande.

2.5.2 Validitet

Med validitet menas att undersökningen forskar i det som undersökningen avser att undersöka.³¹ Validiteten beskriver hur väl förankrad insamlad data är i förhållande till verkligheten och sanningen, och om data täcker upp de frågor man ställt till respondenterna.³² I intervjuguiderna har författarna formulerat frågor som kopplas till uppsatsens frågeformulering och syfte och respondenterna som sedan svarat på dessa frågor är sakkunniga inom sina områden, vilket gjort att den insamlade informationen har en hög relevans. Genom intervjuerna så har författarna kunnat stämma av data och kontrollera dess riktighet och betydelse.

²⁹ Holme et al, *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder* (1997), s. 163

³⁰ Ibid. s. 94

³¹ Patel et al, *Forskningsmetodikens grunder* (2003), s. 98

³² Denscombe, *Forskningshandboken* (1998), s. 283

3. Referensramar

I kapitlet ges en redogörelse över vilken teori och referensramar som används som stöd i undersökningen.

3.1 Intressentmodellen

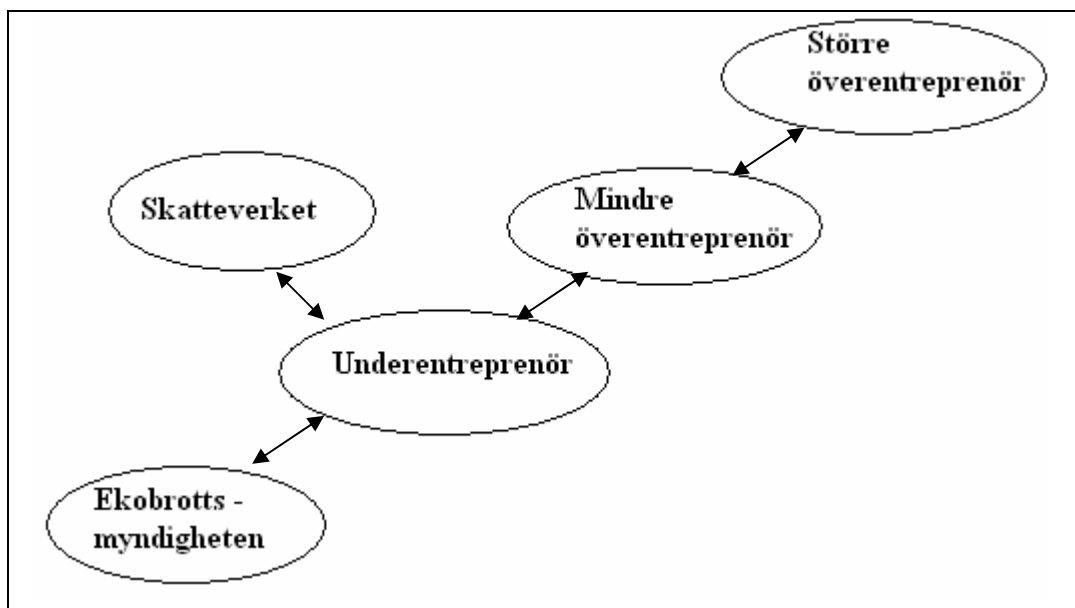
Intressentmodellen beskriver organisationens uppbyggnad av dess olika intressenter samt dess olika intressen de har gentemot organisationen. Det handlar om fördelning av de viktigaste resurserna som det enbart finns en begränsad mängd av.³³ Begränsningen av resurserna leder till en maktkamp där de olika intressenterna försöker maximera sina egna intressen.

Organisationen kan förenklat bestå av olika koalitioner både intern och externt. De interna grupperna består förenklat utav: anställda, ledningen och ägarna. De externa grupperna består utav: samarbetspartners, fackföreningar, speciella intressegrupper och offentliga myndigheter.³⁴ Förhållandet mellan dessa parter kan ses som ett beroendeförhållande, dvs. att företaget är beroende av intressenterna och vice versa³⁵. Företagsledningens uppgift är att bibehålla en stabilitet genom att ge intressenterna sina krav uppfyllda så gott det går genom att finna en balans där så många som möjligt blir nöjda. Alla krav kan inte tillgodoses samtidigt utan det måste ske vid olika tillfällen.

³³ Jacobsen et al, *Hur moderna organisationer fungerar* (2002), s. 197

³⁴ *Ibid.* s. 198

³⁵ Ax et al. *Den nya ekonomistyrningen* (2005) s. 39

Figur 1: Författarnas egentillämpade och för denna undersökning anpassade version av intressentmodellen.

Skatteverket har som uppgift att kontrollera företagens skattedeclarationer för att se till att företagen betalat in den summan skatt som de har uppgett. De har även i sitt datasystem inbyggda kontrollmekanismer som upptäcker ifall ett företag har betalat oproportionerligt lite i jämförelse mot deras omsättning. När skatteverket sedan upptäcker ett möjligt fel i deklARATIONEN så kan de anmäla detta för att få till stånd en förundersökning eller så kan de även själva ge företaget i fråga en sköntaxering eller återkallning utav F-skattsedel. Skatteverket är den enskilt största anmälaren av misstänkta brott.³⁶

Ekobrottsmyndigheten är en myndighet där poliser och åklagare arbetar inom samma myndighet med huvudsyftet att bekämpa den grova ekonomiska brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten försöker i sina utredningar se hur olika brottsliga nätverk är uppbyggda genom underrättelse arbete med telefonavlyssning bland annat. Syftet med detta arbete är att upptäcka brottsligheten så tidigt som möjligt för att minska de ekonomiska skadorna för samhället och de olika intressenterna som drabbas utav brottsligheten. Arbetet med detta är mer riktad mot byggbranschen än någon annan bransch på grund av den brottsliga omfattningen.³⁷

³⁶ Skatteverket, RSV rapport 2001:9, Riksprojektet - Kontroll av svart arbetskraft inom byggbranschen, 2001

³⁷ Ekobrottsmyndigheten, Omvärlds- och hotbildsanalys 2006, s. 20

Överentreprenörernas förhållande till de små byggföretagen blir att dessa låter små byggföretagen ge anbud för att få utföra deras arbeten på entreprenad. Små byggföretag konkurrerar sinsemellan med priser för att få utföra arbetet åt överentreprenören, vilket kan leda till att det enbart blir oseriösa underentreprenörer som har ekonomiska möjligheter att göra arbetet eftersom de inte betalar skatt och arbetsgivaravgifter i lika stor utsträckning som seriösa underentreprenörer. Stora och små överentreprenörer har antagligen lite olika metoder och krav när de utför sina kontroller av underentreprenörer. Dessutom kan det vara så att en del, oftast mindre överentreprenörer är direkt delaktiga eller utnyttjar svarta företag, vilket leder till att överentreprenören ökar sina vinstmarginaler och de blir därmed delaktiga i brottsligheten.

3.2 Positiv redovisningsteori

Den positiva redovisningsteorin är snarlik Agentteorin, vilket i detta fall innebär att båda teorierna handlar om att maximera sin egennytt. Agentteorin handlar om hur agenten, dvs. hur direktören försöker maximera sin egennytt på ägarnas bekostnad. Ägarna försöker sedan reglera agentens egennyttomaximerande beteende genom kontrakt.³⁸ Den positiva redovisningsteorin går mer allmänt in på hur företag av olika former försöker att maximera sin egennytt på olika intressenters bekostnad. Mer konkret kan sägas att teorin förklarar vilka konsekvenser som kan uppstå tack vare att företagsledningarna får möjligheten att själva välja bokföringstekniska metoder

Ett företag och dess organisation kan i sin helhet beskrivas som en sammansättning av olika kontrakt. Företaget är beroende av de olika kontrakt som den ingår med sina anställda, leverantörer, långgivare och övriga intressenter. Det uppstår kostnader för att uppnå dessa kontrakt i form av förhandlingskostnader, omförhandlingskostnader, kostnader för risk att drabbas av konkurs osv. Av den anledningen har vissa intressenter som exempelvis långgivare krav på att vissa nyckeltal ska vara uppfyllda för att lånet till företaget beviljas. I samband med att företaget vill minimera sina kontraktskostnader så försöker de styrande hålla kontraktskostnaderna så låga som möjligt och samtidigt försöker de maximera sin egennytt av kontrakten alternativt att de väljer att maximera nyttan för företaget.³⁹ Därför kan det leda

³⁸ Scott WR, *Financial Accounting Theory*, s. 9

³⁹ *Ibid.* s. 219

till att företagsledaren gör vissa tveksamma justeringar för att få företaget att verka ha en bättre ekonomi än vad den egentligen har.

Eftersom företaget har möjlighet att själv välja redovisningsprinciper för företaget så riskerar detta leda till ett opportunistiskt beteende hos de styrande av företaget. De styrande får en möjlighet att på företagets och intressenternas bekostnad maximera sin egen nytta. När de styrande av företaget har ett opportunistiskt beteende försöker de enligt teorin, främst genom olika bokföringstekniska åtgärder för att visa ett så positivt resultat som möjligt för sina intressenter.⁴⁰ Man försöker göra en avvägning mellan kontraktskostnaden och kostnaden på kapital. Kapitalkostnaden sänks genom de bokföringstekniska åtgärderna som kan ses som tveksamma. I denna undersökning implementeras teorin för att passa Bokföringsbrott och slarviga redovisningar eftersom dessa är konsekvenser av det opportunistiska beteendet. Vidare kan även denna teori implementeras pga. det kontrollförhållande som råder mellan underentreprenörer och överentreprenörer eftersom dessa ingår kontrakt av det slag som teorin beskriver när underentreprenören anlitas utav överentreprenören. Som författarna tidigare har nämnt ska teorin inte testas utan enbart fungera som ett stöd för olika resonemang i uppsatsen.

Förutsägelseerna av opportunistiskt beteende i den positiva redovisningsteori förklaras genom tre hypoteser formulerade av Watts och Zimmerman 1986. Dessa hypoteser är en viktig komponent av den positiva redovisningsteori eftersom dessa går att testa empiriskt.

1. Bonusplanshypotesen: Företagsledare med en bonusplan väljer hellre att rapportera intäkter från framtida perioder som aktuella i redovisningen. Detta ökar den aktuella vinsten och som konsekvens av detta blir de förväntade framtida intäkterna mindre. Företagsledningen får ut en högre bonus ju högre vinsten är.⁴¹
2. Skuldeavtalshypotesen: Företaget rapporterar framtida vinster som aktuella i redovisningen såsom i ovanstående hypotes. Detta för att de ska lättare bli beviljade lån, eller att de ska bli anlitate av sina överentreprenörer.⁴²

⁴⁰ Scott WR, *Financial Accounting Theory*, s. 220

⁴¹ Ibid. s. 222

⁴² Ibid. s. 220

3. Politiska kostnadshypotesen: Företagen skjuter fram vinsterna för att visa på ett lägre resultat. Företag med högre vinster drar mer uppmärksamhet än de med lägre vinster. Hypotesen är egentligen tillämpad på större bolag som ligger under politisk och medial bevakning. När det blir uppmärksammat att det går bra för ett företag så resulterar detta i en debatt om att de exempelvis har monopol, ingår karteller eller att de rent av pga. deras välgång ska uppmärksammas och ges andra förutsättningar. Företagen kan då skifta deras tillämpning av vissa redovisningsprinciper för att exempelvis visa på lägre vinst.⁴³ I denna undersökning antas att de småföretag med en ovanligt hög omsättning riskerar att dra till sig uppmärksamhet från de kontrollerande myndigheterna, vilket leder till att de riskerar att råka utföra en granskning eftersom de misstänks för oegentligheter. Av den anledningen försöker småföretagen som är byggföretag i denna undersökning att försöka med att manipulera med bokföringen för att dölja de oegentligheter som de har utfört.

Manipulationer som beskrivs i ovanstående hypoteser kan hållas inom lagliga ramar, men som i denna uppsats som har småbyggföretagare som en så viktig del av arbetet så kan det antas att det är vanligare att de håller på med oegentligheter och fel pga. okunnighet än medveten skatteplanering. Fel kan uppstå för att man inte har kunskap om redovisningsprinciper såsom hur tillgångar ska värderas, när intäkter ska realiseras, hur avskrivningar görs exempelvis.

3.3 Revision

ABL 9 kap, Revisionslagen/regelverk

Revisionsplikts införande motiverades med att aktieägare skulle skyddas, men senare har även andra intressenter visat sig ha stor nytta av detta, dessa är ledningen, borgenärer, anställda och allmänheten i övrigt. Revisorn utses av bolagsstämman och i vissa undantagsfall utav länsstyrelsen.⁴⁴ Den lagstadgade revisionen innebär att ett aktiebolags räkenskaper och styrelsens förvaltning kontinuerligt skall granskas av en eller flera revisorer.⁴⁵

Revisorns uppgifter i samband med revisionen är att denne ska granska årsredovisningen, bokföringen och även företagsledningens förvaltning, dvs. hur de sköter bolaget.⁴⁶ I samband

⁴³ Scott WR, *Financial Accounting Theory*, s. 220

⁴⁴ FARs samlingsvolymen (2007), del 2, §§8, 9, s. 26

⁴⁵ *Ibid.* §1, s. 25

⁴⁶ *Ibid.* §5, s. 19

med sin granskning skall revisorn lämna en revisorsberättelse i bolagsstämman och den ska även lämnas in och offentliggöras av registreringsmyndigheten.⁴⁷

Revisionsberättelsen ska fungera som ett ”garantibevis” från ett företags revisor på att lagar, praxis, och god redovisningssed har följts när företagsledningen har upprättat årsredovisningen, såsom Gröjer beskriver det.⁴⁸ Revisionsberättelsen ska innehålla allmänna upplysningar om företaget, uttalande om ifall årsredovisningen har upprättats i enlighet med ÅRL. Revisionsberättelsen ska även innehålla bland annat uttalanden från revisorn om Resultat- och Balansräkningarna bör fastställas, hur vinstdispositionerna bör beslutas av ledningen. Ifall revisorn inte tycker att Resultat- och Balansräkningen bör fastställas så ska detta tecknas ned i årsredovisningen.⁴⁹

Revisorn gör bedömning ifall styrelseledamöter eller VD ska beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget eller om de har gjort sig skyldiga till någon försummelse ska även detta påpekas i revisionsberättelsen.⁵⁰ Anmärkningar om slarv med skattedeklaration, skatteinbetalningar ska bland annat lämnas i berättelsen och uppgifter som aktieägarna bör ha kännedom om. Ifall något om ovanstående föreligger ska revisorn sända en kopia av berättelsen till Skatteverket.

När revisorn misstänker att VD eller en styrelseledamot begått något brott så ska denna omedelbart underrätta bolagsstyrelsen om detta.⁵¹ Senast fyra veckor efter att styrelsen har underrättats ska revisorn lämna sitt uppdrag och i samband med avgången ska revisorn även redogöra till åklagare om misstanken samt varför misstanke föreligger.⁵²

Revisorn har tystnadsplikt mot enskilda aktieägare eller utomstående vad gäller om att avslöja uppgifter som kan vara till skada för bolaget.⁵³ Revisorn har även upplysningsplikt, vilket innebär att bolagsstämman kan begära alla uppgifter av revisorn som inte kan vara till ”väsentlig skada” för bolaget till bolagsstämman.⁵⁴ Vid en konkurs ska revisorn lämna uppgifter till bl.a. särskild granskare, ny revisor och konkursförvaltaren. Om bolaget är föremål för en brottsundersökning är revisorn skyldig att lämna upplysningar till undersökningsledaren.⁵⁵

⁴⁷ FARs samlingsvolymen (2007), del 2, §6, s. 19

⁴⁸ Gröjer, *Grundläggande redovisningsteori* (2002), s. 124

⁴⁹ FARs samlingsvolymen (2007), del 2, §§29, 31, 32, s. 29

⁵⁰ *Ibid.* §33, s. 30

⁵¹ *Ibid.* §45, s. 31

⁵² *Ibid.* §44, s. 31

⁵³ *Ibid.* §41, s. 31

⁵⁴ *Ibid.* §45, s. 31

⁵⁵ *Ibid.* §46, s. 32

4. Empiri

I detta kapitel kommer inför varje sammanställd intervju en kort presentation av de berörda respondenterna. Sedan följer resultatet för betydelsen av revision för organisationen, hur respondenternas företag och myndigheter går tillväga vid kontroll idag samt hur de kommer att agera när revisionsplikten avskaffas.

4.1 Stora överentreprenörer

Presentation

Sören Sundström, NCC Construction Sverige AB, Stf. Inköpschef.

Pia Stålhandske, Regioninköpschef, Region Hus Stockholm Ombyggnad, och Olle Netz, Ekonomichef Stab Ekonomi.

Betydelse av revision samt problemen med avskaffande av revisionsplikten

Revisionen är inte viktig för de stora överentreprenörerna att ha som kontrollverktyg. Enligt NCC, för att de enbart betalar till underentreprenören efter utfört arbete vilket minskar risken för dem själva. För Skanska är en bedömning av vilka som leder företaget som skall anlitas som underentreprenör av större vikt. Skanska är till och med positiva till avskaffandet, *”eftersom revisionskostnaderna inte står i rimlig proportion till nyttan för små aktiebolag”*.

Både NCC och Skanska ser risker med ett avskaffande. Skanskas syn på problemet är att fusk kan pågå under längre tid utan att bli upptäckt. De som vill fuska gör det idag också men tvingas vara mer sofistikerade för att dölja fusk för revisorn vilket i sin tur kan försvåra upptäckt. *”I Skanska accepterar vi inte fusk och i de fall det kommer till vår kännedom att avbryter vi samarbetet med dessa företag.”* De tror samtidigt inte att avskaffandet kommer att leda till extra arbete eftersom de redan idag använder sig utav kreditupplysningsföretag som utför kontrollerna och som det ser ut nu så har de inte heller några nya rutiner inplanerade för att kontrollera underentreprenörerna.

NCC ser det som att de mindre seriösa underentreprenörerna får större svängrum att begå sina brott på när revisionsplikten avskaffas och det är bland dessa underentreprenörer som risken

för ökat fusk finns. De kommer i framtiden att arbeta mer med att hindra fusket men det kommer att ske oavsett ifall det sker ett avskaffande. NCC ser ingen fördel med avskaffandet för egen del, men däremot är det en fördel för de mindre företagen som således slipper en kostnad. Inte heller för Skanskas del innebär avskaffandet någon fördel.

Både NCC och Skanska tror att kvalitén på underentreprenörernas redovisningar riskerar att bli sämre, de tycker båda att revisionen fungerar som en bra kvalitetssäkring av redovisningar.

Metoder för kontroll idag

Skanska använder sig idag utav kreditupplysningsföretag som utför kontrollerna och som det ser ut nu så har de inte heller några nya rutiner inplanerade för att kontrollera underentreprenörerna.

”kontroller bl.a. officiella uppgifter såsom betalningsanmärkningar, skuldsaldo och även revisorkommentarer mm via ett kreditinstitut som vi har avtal med och som finns tillgängligt på vårt intranät. Där går också att följa viss historik på personer, om vi ser att företaget är nytt och personerna i fråga har haft andra engagemang. Till det kan vi direkt till Skatteverket ställa frågan om hur mycket företaget har betalt i arbetsgivaravgift för att se att antal anställda överrensstämmer. Vi kontrollerar också om UE har kollektivavtal enl. UE 2004., de två sist nämnda är för att stävja svart arbetskraft.”

NCC gör precis som Skanska vid kontroll av underentreprenörer, att de köper information från ett kreditupplysningsföretag.

”Underentreprenörerna kontrolleras noggrant. NCC anser dem vara seriösa men även underentreprenörerna anlitar underentreprenörer som till synes ser ut att vara seriösa. Dessa företag blir svårare att kontrollera, men NCC försöker även att kontrollera dessa mindre aktörer. ID06 ska bli ett hjälpmedel som ska förhindra detta.

Det finns ett systemstöd för granskning innan anlitan. Man köper informationen från Soliditet som har information om samtliga leverantörer. NCC får av dem löpande information om grund data som består av nyckeltal såsom soliditet, räntabilitet och omsättning osv. Den löpande informationen består även av kredit ”ratings” i skala 1-5.”

”NCC har även en egen klassificering av företag, hur de tidigare har fungerat för dem på byggarbetsplatser. Det är en typ av kvalitets granskning som visar en grön, gul eller röd ”smiley gubbe”. Grön- OK, Gul- möjlig och Röd- ej att anlita.

Ytterligare en tjänst som NCC köper av Soliditet är förändring av kvalitativa nyckeltal, exempelvis förändring av styrelsesammansättningar. Man vill lägga fokus på stora förändringar för att spåra olika misstänksamma rörelser, för att på så sätt fånga upp riskbranscher.”

NCC nämner även ett samarbete som de har med Skatteverket för att de ska få lättare tillgång till en del specifik, men allmän information om underentreprenörerna. Detta samarbete kallas för Prevision och utöver det så har NCC ett till samarbete med Skatteverket, där exempelvis underentreprenörens omsättning kan jämföras med den summa arbetsgivaravgifter de betalar in.

Kraven på hur kontrollen ska ske och vad som ska kontrolleras kommer i Skanskas fall från myndigheterna, men även från kunder som enbart hanteras i enskilda projekt som kunderna är inblandade i, samt Skanska formulerar även själva egna krav på sina underentreprenörer.

NCC pratar mer om bransch överenskommelser såsom ID06 osv. Genom sitt samarbete med skatteverket granskas olika nyckeltal hos underentreprenörerna, detta har NCC formulerat på eget initiativ. Kontrollerande myndigheter och staten stödjer detta arbete, men de kommer inte med några krav.

”NCC begär även säkerhet genom bankgaranti och andra säkerhetsgarantier från underentreprenörer. Men detta beror på risken och komplexiteten med uppdraget så att uppdragstagarna utför arbetet helt klart. Man gör en risk analys för kostnader som kan uppstå i efterhand.”

Skanska kontrollerar sina dotterbolag alternativt uppdragstagare som själva anlitar underentreprenörer. *”I de kontrakt vi skriver med våra UE (underentreprenörer) ställer vi krav att de i sin tur ska överföra de krav vi ställer, till eventuella UE/leverantörer de i sin tur anlitar. I våra kontrakt har vi även en hävande klausul om det visar sig att de inte uppfyller de krav vi ställer, såsom ex. mutor, brister i inbetalda skatter avgifter mm.”*

NCC däremot ville inte diskutera sina kunder (underentreprenörer) så de svarade enbart genom att *”De arbetar väldigt hårt med detta. NCC känner sig som ett etiskt ansvarstagande*

företag som inte vill ha svart arbetskraft på byggen. De lägger stora resurser på att förhindra eventuellt fusk.”

Metoder för kontroll efter avskaffandet av revisionsplikten

Skanska tror att revisionspliktens avskaffande till viss del kan påverka hur de kommer att anlita i framtiden, men som de säger att de ”*arbetar redan idag med att anlita färre och färre entreprenörer/leverantörer, vi tror på av vi tillsammans måste hitta nya alternativa lösningar framöver för att sänka de totala kostnaderna för byggandet. Det är inte kostnadseffektivt att använda för många leverantörer i ett företag.*”

NCC tror inte att de skulle förändra sina sätt att köpa tjänster av underentreprenörer efter revisionspliktens avskaffande. Det skulle i sådana fall kunna ske enbart om nuvarande metoder misslyckas.

Skanska ska efter avskaffandet inte kräva revision ifall inte särskilda skäl föreligger. De förbehåller dock rätten att kräva underentreprenörerna att utföra revision enligt de kontrakt som de tecknar med sina underentreprenörer. Skanska har ännu inte några nya rutiner inplanerade för hur de ska kontrollera underentreprenörerna efter revisionens avskaffande.

NCC i sin tur ville inte direkt svara på ifall de ska kräva revision av sina underentreprenörer, utan de påpekade istället betydelsen med kontinuerliga kontroller av F-skatt sedeln i samband med varje utbetalning till dem. NCC har inte heller några nya rutiner inplanerade för kontroll efter att revisionsplikten avskaffas.

4.2 Mindre överentreprenörer

Presentation

Lizen Wagner, ekonomiansvarig, JMW Bygg AB.

Mehmet Apak, Ekonomi och administrativ chef, Metrolit Byggnads AB.

Betydelse av revision samt problemen med ett avskaffande av revisionsplikten

För både JMW och Metrolit så är de små byggföretagens revision inte viktig som kontrollverktyg. Risker som JMW däremot ser med ett avskaffande av revisionsplikten, är att de företag som redan har en oseriös verksamhet blir än mer oseriösa. För Metrolits del ser man dock inga risker så länge ett företag har f-skatt, inga skatteskulder och att det inbetalar sina sociala avgifter rätt.

Metoder för kontroll idag

JMW:s kontroll av de små byggföretagen sker via kontakt med Skatteverket. Man kontrollerar betalningar till skattekontot samt hur mycket företaget redovisat de sista månaderna. Dessutom om det är så att ett byggbolag är medlem i Byggmästarföreningen så känner sig JMW säkra på att de har att göra med seriösa företag. Metrolit å andra sidan kontrollerar de små byggföretagen genom att ta reda på om de har f-skatt, eventuella skatteskulder samt att byggföretaget betalar in sina sociala avgifter rätt. Metrolit gör ibland också en direkt kreditupplysning.

Metoder för kontroll efter avskaffandet av revisionsplikten

Inget av företagen kommer att agera på något speciellt sätt då revisionsplikten avskaffas. JMW kommer inte kräva revision efter ett avskaffande men företaget kommer fortsätta att kontrollera de små byggföretagen genom kontroller via Skatteverket. Metrolit å andra sidan säger ingenting om de kommer att kräva revision efter avskaffandet, däremot kommer de att fortsätta kontrollera bland annat via Skatteverket. En annan form av ny kontrollmetod som kommer att införas i byggbranschen från och med den 1 juli 2007 är den omvända moms. JMW tror att många byggföretag som är oseriösa kommer att försvinna då denna nya kontrollmetod införs.

4.3 Ekobrottsmyndigheten

Presentation

Kent Madstedt, Chefs åklagare, Ekobrottsmyndigheten

Betydelse av revision samt problemen med ett avskaffande av revisionsplikten

Enligt EBM så är det inte revisionen i sig som har stor betydelse, utan det är revisorn och dennes observationer som spelar stor roll. I de stora aktiebolagen begås brotten mot företaget oftast av anställda med förtroendeställningar. Brotten i sin helhet begås oftast av små aktiebolag som består av 1 till 3 personer. De små aktiebolagen använder sig av ”målvakter”. De som är ansvariga för företagets verksamhet gömmer sig bakom dessa ”målvakter”, för att på så sätt slippa undan rättsvisan. Revisorn är en viktig del vid kontrollen av dessa bolag, eftersom revisorn är den som ska ha kontakt med bolaget. *”Om de har kontakt med bolaget när de blir valda till revisor så kan de redan tidigt under räkenskapsåret istället för att vänta till slutet, konstatera att bolaget saknar bärkraft och aktiekapital. Detta bolag skall då likvideras”*. Det är ofta så att revisorn inte har kontakt med någon i företaget, revisorn får således inte in något material och revision uteblir. I sådana fall skall revisorn anmäla detta.

EBM ser för tillfället inget alternativ till revision när den avskaffas. EBM menar att om man lättar på revisionsplikten så måste det ersättas med någonting annat. Enligt EBM är den viktig för att den gör att brott kan upptäckas i ett tidigt stadium. Skulle revisionsplikten försvinna helt så skulle insynen i bolaget försvinna, det skulle bli svårare att agera i förväg vid eventuell brottsmisstanke. Bolagsföreträdare skulle också kunna känna att de inte blir observerade, vilket skulle kunna göra att dessa skulle bli mer benägna att begå brott. EBM tror också att en avskaffad revisionsplikt kommer att göra det lättare för individer som önskar använda aktiebolagsformen för oseriösa syften. Ett avskaffande kommer troligtvis medföra att EBM får mer att göra. Den brottsliga verksamheten i fall som ska utredas har sannolikt hunnit så pass långt, vilket skulle göra att brotten således upptäcks senare och på så sätt medverkar till fler stora utredningar. Dock kan avskaffande också minska arbetsbördan därför att vissa brott inte kommer att upptäckas. Ett avskaffande är en nackdel ur ett ekobrotts perspektiv och innebär inga fördelar för EBM. Myndigheten behöver information från olika källor så att ett ingripande kan ske tidigt.

Revisionspliktens upphörande skulle leda till att anmälningsplikten skulle avskaffas vilket skulle leda till att fler brott förmodligen skulle undgå upptäckt. Brotten skulle också kunna

komma att öka. En mindre insyn i företagen skulle göra det mindre riskabelt att utföra brott, vilket skulle leda till att färre brott upptäcks. De brott som skulle öka mest i samband med ett avskaffande är bokföringsbrott, detta för att skattebrott ligger till grund för det.

Kontroll av brott och fusk idag samt revisorns del av kontrollarbetet

Användandet av revisor gör att brotten upptäcks i ett tidigare stadium, detta underlättar ur utredningssynpunkt eftersom revisorns arbete på så sätt motverkar att brotten hinner bli stora. Revisorn har, kan man uttrycka det som den "bästa åskådarplatsen". Detta är en fördel jämfört mot EBM, dock använder sig EBM av egen underrättelseverksamhet som verkar innan brottsutredningar. EBM ska också, förutom att se till att de företagsledare som begår brott blir dömda, också se till att förebygga brott. Förebyggandet sker genom att, EBM, tack vare revisorns arbete får en större helhetssyn över situationen. Även fast revisorerna enbart står för 4 % av brottsanmälningarna till EBM, så är de viktiga för EBM. Fördelen är att om brott föreligger så har revisorerna skyldighet att anmäla detta. Revisorerna har till skillnad från EBM en bättre inblick i företagets bokföring och verksamhet. Dock får EBM bara in information genomgången av revisorer från aktiebolag, inga andra bolagsformer, vilket kan ses som en nackdel. Detta visar på att det ses som en nackdel av Ekobrottsmyndigheten att inte ha någon revisor.

Förutom information från revisorn, vid utredningar, får EBM anonyma tips i form av brev och liknande saker. Man kan även säga att en ren eller en oren revisionsberättelse är viktig för utredningar.

"Ifall revisorn inte gör de anmärkningar som han skall i revisionsberättelsen, det vill säga, avger en oren revisionsberättelse när det är motiverat kan det medföra anmärkningar från revisorsnämnden".

"Ambitionen i revisionsarbetet är att så långt det är möjligt undvika att göra en brottsanmälan. I första hand bör revisorn därför verka för att felaktigheter i bokföring och i deklARATIONER rättas till. Det innebär oftast att det då inte längre föreligger något brott. I andra hand gäller det att undanröja skador och andra menliga effekter av ett brott. Har t.ex. en förskingring skett måste pengarna betalas tillbaka. Görs detta behöver revisorn inte anmäla brottet. Det går dock inte att tillbakaträda från ett fullbordat brott (tillbakaträdande från skattebrott genom frivillig rättelse utgör ett undantag). Det innebär att om åklagare eller polis på annat sätt får kännedom om förskingringen kan en förundersökning komma att inledas som sedan kan leda till straff".

Angående just byggbranschen ser EBM problem i branschens struktur. Branschen omsätter mycket pengar och arbetskraft. Beroende på vad Skatteverket gör så kommer det att läggas mer fokus på vissa branscher. Speciellt branscher där det förekommer svart arbetskraft, idag finns den svarta arbetskraften i första hand inom bygg- och transportbranschen. *”Här kan reformen som innebär att en överentreprenör skall hålla inne en del av betalningen till underentreprenörerna med syfte att säkerställa erläggande av skatter få stor betydelse för att motverka de typiska brotten i branschen ”.*

Kontroll av fusk efter avskaffandet av revisionsplikten

Idag upptäcks fusk i många fall på andra sätt än revision. Konkursförvaltare och Skatteverket upptäcker fusk när de genomför sina granskningar av vissa branscher. EBM försöker genom sin egen underrättelseverksamhet upptäcka brott, detta görs i samverkan med Skattebrottsenheten från Skatteverket, polisen samt polisens egen underrättelseverksamhet. Skatteverket kommer dock i framtiden att anmäla fler brott. EBM ser för tillfället inget alternativ till revision när den avskaffas. EBM menar att om man lättar på revisionsplikten så måste det dock ersättas med någonting annat.

4.4 Skatteverket

Presentation

Thorbjörn Gustafsson, Specialist i redovisnings frågor, Skatteverket

Betydelse av revision samt problemen med ett avskaffande av revisionsplikten

Revisionen är viktig för Skatteverket och den behövs när det är någonting som inte stämmer, dvs. de behöver göra en närmare granskning av företaget. Revisorns arbete är till stor nytta för skatteverket eftersom det är revisorn som granskar företaget internt genom kontroll av tillförlitlighet i de uppgifter som lämnats av företagarna samt kontroll av att de följer rutinerna.

När det gäller ett avskaffande av revisionsplikten så har Skatteverket ingen egen åsikt om avskaffandet utav revisionsplikten, men Thorbjörn Gustafsson nämner att den externa kontrollen är väldigt viktig för samtliga intressenter. *”Revisionsplikten bör, enligt min mening, ses som priset för förmånen att få driva verksamhet i skydd av aktiebolagsformen”*

När revisionsplikten avskaffas ökar risken för att färre fel upptäcks hos bolagen, detta gäller både medvetna och omedvetna fel som företagen gör. Uppmärksammas felet av Skatteverket kan bolaget, utöver skatten, få betala skattetillägg. Sedan är det ju upp till företagen själva att anlita revisor eftersom revisionen antagligen kommer att underlätta för företag när de ansöker om ett lån. Vidare antar skatteverket att benägenheten till fusk kommer att öka i samband med avskaffandet.

”Aktiebolag som vill fuska idag måste göra det inför en revisor och risken för fördjupad kontroll från skatteverket kanske sker 1 gång på 10 år medan en revisor kontrollerar företaget årligen. I dagens läge avhåller revisionsplikten en del från uppenbart fusk vilket kanske kan se annorlunda ut när revisionsplikten avskaffas. Idag vågar exempelvis inte många enskilda näringsidkare fuska eftersom de är ansvariga med hela sin förmögenhet.”

Skatteverket tror att avskaffandet av revisionsplikten inte kommer att leda till något extra arbete eftersom man kommer att få reda på vilka som har en revisor och vilka som inte har det.

Angående riskerna med ett avskaffande vad beträffar just hur det kommer att påverka byggbranschen, så tror Thorbjörn Gustafsson inte att avskaffandet kommer att påverka särskilt mycket. Det finns redan en fokusering på byggbranschen.

”Man ser på företag som hyr ut arbetskraft. Dessa företag är ”hel svarta”, dvs. de betalar lönerna med svarta pengar. Avskaffandet kommer inte att påverka dessa så mycket eftersom svarta företag, som även kallas för ”skalbolag”, anlitar en revisor som aldrig kommer att få se några papper. Revisionsplikten motverkar enbart dessa företag i den mån att de inte hinner verka under en längre tid, men däremot finns det inget som säger att en skalbolags verksamhet inte kan tas över av ett annat skalbolag när det är dags att utföra revision.

Dessa skalbolag får uppdrag genom att visa att de har F-skatt sedel, men de betalar trots det för lite i skatt om någonting alls. Misstankar börjar riktas mot dessa när de har alldeles för hög omsättning i förhållande till den skatt de betalar. Revisorn avanmäler sig från uppdraget om denna inte får se några papper.

Det ska införas nya regler till sommaren 2007 som försvårar ytterligare för fuskande företag inom byggbranschen. Det är regeln om den så kallade omvända skattskyldigheten. Detta tror man ska minska moms bortfallet.”

Metoder för kontroll idag

Små – och stora aktiebolag kontrolleras olika noggrant och det har att göra främst med att det är i de småaktiebolagen som det förekommer fel i redovisningarna.

”Små aktiebolag däremot, vilka ofta ägs och leds av ägaren själv, kontrolleras genom att deras inkomstdeklarationer körs igenom ett datasystem som ska se på sambandet mellan olika koder. Datorerna säger till när någonting verkar avvikande eller fel. Det kan gälla ifall avskrivningar är för stora exempelvis eller låg bruttovinst. Skatteverket följer sedan upp misstänksamma siffror och det krävs då fördjupade revisioner av dessa bolag.

Små bolags kontroll kan även ske genom att man kontrollerar enskilda projekt som de utför, så kallad ”projektgranskning”. Exempelvis för ett byggbolag kan det handla om ett bygge, där man ofta kontrollerar uthyrning av arbetskraft. För att veta vilken bransch ett bolag tillhör så har delats in genom olika SNI-koder som uppges när företaget registreras.”

Metoder för kontroll efter avskaffandet av revisionsplikten

De företag som inte har någon revisor kan utsättas för extra kontroller. Utredningarna av företagen som inte har någon revision kan dock bli större eftersom att de kan få en större oreda i räkenskaperna. Utan revisor kommer företagen inte i lika stor utsträckning vara medvetna om ändringar i redovisnings- och skatteregler.

I övrigt tror skatteverket att de kommer att använda sig av samma kontrollmetoder som i dagens läge efter att revisionsplikten har avskaffats. Samtidigt tror Thorbjörn Gustafsson att antalet kontroller i allmänhet inte kommer att öka eftersom att redovisningskonsulter kan få ta över ansvar från revisorerna och dessutom krävs det ökade anslag till Skatteverket ifall fler kontroller ska utföras.

Det kommer inte att ske någon speciell fokus på någon enskild bransch efter avskaffandet, utan fokuseringen kommer att se ut som den gör idag. Idag har man störst fokus på verksamheter som hanterar pengar kontant såsom byggbranschen.

Företagen kommer inte att få lämna in fler uppgifter utan snarare färre. Detta har att göra med den politik som bedrivits på senare tid oavsett vilken regering som har styrt, så har det lovats förenklingar för företagen. Det är främst företag som hamnar inom den så kallade 50, 25, 50 klassificeringen som började gälla den 1 januari 2007, Även förenklade redovisningsregler kommer att gälla för så kallade K2 bolag, från 1 januari 2008.

För att små företagen inte ska få en sämre trovärdighet så kan ett alternativ till revision kanske vara auktorisering av redovisningsbyråer, men det är svårt att tänka sig. Företagen mister inte heller sin trovärdighet hos skatteverket.

”Företagen får nog behålla sin revisor för att lättare få lån osv.”

Det finns ännu ingen plan ännu för hur företagen ska kontrolleras. *”Den dagen, den sorgen”*
De tror heller inte att avskaffandet kommer att leda till några fördelar för skatteverket.

5. Slutsatser

Överentreprenörer

Möjliga framtida kontrollmetoder

Revisionens avskaffande kommer troligtvis inte att påverka metoderna för kontroll av små byggföretag särskilt mycket. Förändringar kommer att ske men revisionsplikts avskaffande är inte ensamt en påverkande faktor utan man tror i det stora hela att förändringarna hur som helst skulle ske. En möjlighet som nämnts är att överentreprenörerna själva börjar kräva revision av sina underentreprenörer.

Möjliga problem med ett avskaffande av revisionsplikten

Aningar finns om att brottsligheten kommer att öka i byggbranschen, eftersom fusket kan pågå under längre tid utan att bli upptäckt. Mindre seriösa underentreprenörerna får större svängrum att begå sina brott på när revisionsplikten avskaffas och det är bland dessa underentreprenörer som risken för ökat fusk finns.

Vissa av överentreprenörerna kan tänkas ändra sina anlättningsförfaranden och eventuellt att de anlitar färre underentreprenörer i samband med revisionsplikts avskaffande.

Ekobrottsmyndigheten

Möjliga framtida kontrollmetoder

Ekobrottsmyndigheten tror att avsaknaden av revisionen är ett problem som måste åtgärdas genom att ge större ansvar till skatteverket, dvs. att de ska få göra fler punktmarkeringar. Ekobrottsmyndigheten har inga särskilda planer på att öka kontrollen mer i byggbranschen än i andra branscher.

Möjliga problem med ett avskaffande av revisionsplikten

Bolagsföreträdare skulle kunna känna att de inte blir observerade, vilket skulle kunna göra att dessa skulle bli mer benägna att begå brott. Revisionsplikts upphörande skulle leda till att anmälningsplikten skulle avskaffas vilket skulle leda till att fler brott förmodligen skulle undgå upptäckt och ekobrottsmyndigheten skulle därmed få mer att göra. De brott som skulle öka mest i samband med ett avskaffande är bokföringsbrott eftersom skattebrott ligger till grund för detta.

Skatteverket

Möjliga framtida kontrollmetoder

Auktorisation av redovisningskonsulter ses som ett alternativ eftersom revisionen bör ersättas med någonting. Fokuseringen kommer att vara samma som idag, dvs. att byggbranschen kommer inte att få ett proportionellt sett större fokus i framtiden än vad det har idag. Det finns ännu ingen plan ännu för hur företagen ska kontrolleras.

Möjliga problem med ett avskaffande av revisionsplikten

När revisionsplikten avskaffas ökar risken för att färre fel upptäcks hos bolagen, detta gäller både medvetna och omedvetna fel. Skatteverket tror att benägenheten till fusk kommer att öka i samband med avskaffandet. Angående riskerna med ett avskaffande vad beträffar just hur det kommer att påverka byggbranschen i allmänhet, kommer det antagligen inte att påverka särskilt mycket bl.a. för att det redan finns en fokusering på byggbranschen.

De företag som i framtiden väljer att inte utföra revision kan komma att lida av detta eftersom att många intressenter kan komma att kräva revision av dem som en förutsättning för att göra affärer med dem.

6. Diskussion

Detta kapitel diskuterar de slutsatser som undersökningen kommit fram till, samt att den även diskuterar värdet av undersökningen och de metoder som använts.

6.1 Diskussion om slutsatser

Slutsatserna visar på att de kontrollerande myndigheterna inte tar revisionspliktens avskaffande som ett stort hot. Varken Skatteverket eller Ekobrottsmyndigheten har några klara mål med vad som kommer att åtgärdas i samband med övergången vilket författarna tycker att de egentligen borde ha för att kunna anpassa sina egna verksamheter innan övergången. Tidigare undersökningar, artiklar med mera har visat på att revisorerna tar avskaffandet som ett större hot för att ekonomiskbrottslighet skulle öka och att redovisningarna skulle riskera att bli sämre. Men att just revisorerna tar det som ett större hot kan bero på att det är deras yrken som de riskerar att bli av med. Det skulle kunna betyda att de själva därför kanske överdriver konsekvenserna som skulle kunna uppstå av att revisionen avskaffades.

Riskerna ska dock inte förbises bara för att revisorerna kan tänkas överdriva konsekvenserna, utan riskerna ska tas på stort allvar. De små byggföretagens redovisningar kan påverkas såsom det beskrivs i den positiva redovisningsteorin. Främst genom att när kontrollen och insynen minskar så kan de komma att fuska med redovisningen för att de vill maximera egennyttan så mycket det går, även fast de vet att tar en stor risk när de gör det.

Mindre överentreprenörer av det oseriösa slaget kan fuska, snedvrیدا konkurrensen helt lagligt utan att bli straffade genom att de utnyttjar svagare bolag. Detta är något som borde kontrolleras bättre av myndigheter och anlitare, så att sådant upphör. Som en mindre konsekvens av de oseriösa överentreprenörernas handlande, blir den att underentreprenörerna som utför själva arbetet riskerar att bli utnyttjade av den starkare parten, detta på grund av att man gör för undermåliga kontroller av företagen. Tilläggas bör också att överentreprenören många gånger tar den billigaste för att helt enkelt utnyttja denna för egen vinning.

Överentreprenörer kan även utnyttja oseriösa underentreprenörer genom att låta dem utföra ett arbete och sedan inte betala dem. Anledningen kan vara att underentreprenören inte har någonting att säga till om, för att de är rädda för att "åka dit". Dessa oseriösa

överentreprenörers agerande kan kopplas till bonusplanshypotesen som ingår i den positiva redovisningsteorin.

I författarnas mening ser myndigheterna för enkelspårigt på problemet och tror att de alltid handlar om samarbete mellan över – och underentreprenörerna när brott begås, men de verkar inte ha belyst tanken att överentreprenören kan utnyttja en svagare part för egen vinning. Överentreprenörer som anlitar underentreprenörer som de vet är oseriösa, betalar inte ut de som underentreprenörerna ska ha för utfört arbete utan de kan rent av behålla pengarna för egen vinning för att den oseriösa underentreprenören befinner sig i ett låst läge där denne inte kan anmäla överentreprenören. I detta fall begår överentreprenören ett brott.

Kontrollerna från stora överentreprenörer i allmänhet verkar vara välplanerade och välutformade. Det finns ingenting man kan klaga på. Medan mindre överentreprenörer många gånger tar det man får billigast, för att själva kunna minska på sina egna kostnadsmarginaler. En del skulle kunna gå så långt att de utnyttjar underentreprenörer såsom beskrevs ovan. Detta gäller dock inte de mindre överentreprenörerna som ingår i denna undersökning.

För att dra några paralleller till de tidigare undersökningarna som gjorts inom ämnet så kan tänkas att det som Jill Collis kom fram till i sin undersökning visar sig kunna införlivas. Eftersom revisionsplikten avskaffas så mister intressenterna ett viktigt kontrollverktyg och detta kan medföra att det uppförs ett register över vilka som har- respektive inte har utfört revision. Detta för att man ska kunna rikta viss misstänksamhet mot vilka som kan tänkas vara oseriösa.

Thorells och Norbergs undersökning kom som tidigare nämnts fram till att nyttan av revision inte väger över kostnaden och den därför borde avskaffas. Författarna är utav samma mening, men det kan alltid finnas krav på revision från enskilda aktörer. Av den anledningen tror författarna att förhållandena inte kommer att förändras särskilt mycket och att vissa istället pga. sin ekonomiska svaghet kan drabbas negativt av avskaffandet istället för positivt vilket var själva tanken med avskaffandet. Detta för att just intressenter kan kräva underentreprenören på revision även fast underentreprenören inte skulle ha råd. I detta fall riskerar de att hamna i en ond cirkel där de varken får några uppdrag att utföra eller att de mister chansen att få lån i vissa fall exempelvis.

De stora byggföretagarna tar revisionens avskaffande för lätt eftersom de inte tänker på hur den potentiellt oseriösa småföretagaren reagerar när denna hör att revisionsplikten skall avskaffas. Underentreprenörerna har nödvändigtvis inte särskilt goda kunskaper om hur överentreprenörernas - samt de kontrollerande myndigheternas metoder för kontroll går till, utan de ser direkt en lucka som de tror att de kan utnyttja. Denna risk har dock de kontrollerande myndigheterna varit medvetna om.

Sammanfattningsvis kan man påpeka att det verkar som att respondenterna ser en massa risker med avskaffandet av revisionsplikten men paradoxalt så tror de samtidigt inte att framtidens kontrollmetoder kommer att påverkas utav avskaffandet. Av den anledningen borde man ta större hänsyn till avskaffandet i god tid och börja fundera kring hur kontrollerna ska gå till framöver.

6.2 Slutdiskussion

Det har inte gjorts arbeten på hur kontrollmetoder kan komma att förändras inom byggbranschen efter ett avskaffande av revisionsplikten vad författarna känner till. Att få fram information om hur överentreprenörer kan tänkas göra i framtiden är viktigt inte minst för de små byggföretag som kan tänkas dra nytta av revisionspliktens avskaffande på ett negativt sätt, det vill säga genom att visa felaktig finansiell information eller att vara oseriösa på annat sätt, då de planerar att försöka bli anlitade i framtiden. De små byggföretagen kommer då förhoppningsvis att ge en så rätt bild som möjligt för att på så sätt kunna få utföra uppdrag åt överentreprenörer. Om överentreprenörerna, genom de nuvarande och framtida kontrollmetoderna, lättare kan välja bort underentreprenörer som de tror kan vara oseriösa, så kan de oseriösa underentreprenörerna få en tankeställare av denna undersökning och förhoppningsvis kan de då inse att det inte kommer att vara fritt fram att bedriva oseriös verksamhet trots avskaffandet av revisionsplikten. För underentreprenörerna kan den information som uppkommit i denna undersökning således vara av intresse för framtiden. Förhoppningen är även att överentreprenörer kan lära sig om varandras kontrollmetoder genom denna undersökning. Främst är det mindre överentreprenörer som kan ta lärdom av de stora överentreprenörernas kontrollverktyg. Förhoppningen hade dock varit att få in några konkreta förslag på framtida kontrollmetoder som införs pga. revisionspliktens avskaffande från olika intressenters håll. Författarna fick dock fram en del intressanta fakta även fast det

inte är av något sensationellt slag, men dock en god belysning om hur klimatet kan komma att förändras.

6.2.1 Bortfallsanalys och metodkritik

På grund av det låga antalet respondenter som denna undersökning har haft så kan inte någon större bortfallsanalys göras utan generaliserbarheten är det enda som kan diskuteras. Vad gäller generaliserbarheten av de resultat som framkommit i slutsatsen så är det enskilda aktörer som undersöks och i myndigheternas fall finns det inga konkurrenter att jämföra mot. Det man skulle ha kunnat göra var att intervjua fler personer från samma företag och myndigheter för att få deras syn från lite flera perspektiv. Generaliserbarheten vad gäller de stora överentreprenörerna måste sägas vara god eftersom båda är internationella och i Sverige marknadsledande aktörer som arbetar mycket hårdare med policy frågor mm. för att inte förknippas med oegentligheter. Den svenska marknaden innefattar inte heller fler aktörer av deras storlek, två till tre företag skulle kunna rymmas in i de preferenser som låg till grund för urvalet. Däremot vad gäller mindre överentreprenörer så finns det så pass många aktörer runt om i Stockholm att det skulle enbart ha varit kärnfullt att intervjua dem kvantitativt för att få någorlunda generaliserbara svar från dem. Nu har denna undersökning fått intervjua två mindre överentreprenörer av det mer exemplariska slaget så detta leder till att generaliserbarheten blir mindre vad gäller just dem. Men dessa ger författarna ändå en inblick i hur överentreprenörer av det mindre slaget tänker jämfört mot de större.

Om undersökningen hade använt sig av en metodtriangulering så skulle slutsatserna ha kunnat bli mer generaliserbara. Detta gäller de mindre överentreprenörerna pga. deras stora antal och antagligen också variation i hur de tänker och agerar. Dock måste det även poängteras att det skulle ha varit svårt att få mindre seriösa överentreprenörer att svara på ett ärligt sätt, även om de skulle ha fått ingå i en enkätundersökning där de skulle ha fått svara anonymt på frågorna. Med denna diskussion i tanken kan reliabiliteten sägas vara god. Vad beträffar validiteten så hade författarna önskat en aning mer konkreta förslag på framtida kontrollmetoder från överentreprenörernas sida. Men detta går inte att hjälpa, utan överentreprenörerna har helt enkelt inte funderat så mycket kring de banorna än. Undersökningen har dock kunna besvara frågeställningarna så även validiteten är god.

6.3 Slutord

Den stora lärdomen som författarna fått är främst inom överentreprenörernas varierande inköpsrutiner samt deras och kontrollerande myndigheters metoder för kontroll utöver det som direkt kan kopplas till redovisning och mer ingående revisionsplikten, vilket också är ämnet som uppsatsen är skriven inom.

Eftersom författarna har undersökt ett relativt lite utforskat område av revisionspliktens avskaffande så skulle det finnas en del olika förslag på vidare forskning för att få en större belysning på problemen med byggbranschen. Ett förslag skulle vara att göra undersökningen ur underentreprenörernas perspektiv för att exempelvis kunna se hur de uppfattar de metoder för kontroll som används utav olika intressenter. Det kan även undersöka om hur dessa tror att avskaffandet av revisionsplikten kommer att påverka dem, samt se vad de anser om revisionen, alternativt avskaffandet av den.

7. Källförteckning

Tryckta källor

Ax, Christian - Johansson, Christer – Kullvén, Håkan. *Den nya ekonomistyrningen, Tredje upplagan*. Liber, 2005.

Denscombe, Martyn. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna, Första upplagan*. Studentlitteratur, Lund 2000.

FARs. *Samlingsvolymen 2007 del 1*, FAR Förlag AB 2007.

FARs. *Samlingsvolymen 2007 del 2*, FAR Förlag AB 2007.

Gröjer, Jan-Erik. *Grundläggande redovisningsteori, Femte upplagan*. Studentlitteratur, 2002.

Heuman, Lars. *Process- och straffrätt för juridisk översikt kurs, Tjugonde upplagan*, Norstedts juridik AB, Stockholm 2004.

Holme, Idar Magne – Solvang, Bernt Krohn. *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder, Andra upplagan*. Studentlitteratur, Lund 1997.

Jacobsen, Ingvar – Thorsvik, Jan. *Hur moderna organisationer fungerar, Andra upplagan*. Studentlitteratur, 2002.

Johannessen, Asbjörn – Tuft, Per Arne. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod, Första upplagan*. Liber, 2003.

Patel, Runa – Davidson, Bo. *Forskningsmetodikens grunder, Tredje upplagan*. Studentlitteratur, Lund 2003.

Scott William R. *Financial Accounting Theory, Första upplagan*, Prentice-Hall Canada, 1997.

Sveriges Rikes Lag, Hundratjugoförsta upplagan, Nordstedts Juridik AB, 2000

Thomasson, Jan – Arvidsson, Per – Lindqvist, Hans – Larson, Olov – Rohlin, Lennart. *Den nya affärsredovisningen, Femtonde upplagan*. Liber Ekonomi, 2004.

Ekobrottsmyndigheten, Omvärlds- och hotbildsanalys 2006

Ekobrottsmyndigheten, Årsredovisning 2006

Otryckta källor

Intervjuer

Thorbjörn Gustafsson, Skatteverket, Specialist i redovisnings frågor, 26/3-07, kl. 13:15-14:15

Kent Madstedt, Ekobrottsmyndigheten, Chefs åklagare, 29/3-07, kl. 10:00-10:55

E-post intervjuer

Pia Stålhandske, Regioninköpschef, Region Hus Stockholm Ombyggnad, Skanska AB och Olle Netz, Ekonomichef Stab Ekonomi, Skanska AB, 14/4-07, kl. 12:46

Lizen Wagner, ekonomiansvarig, JMW Bygg AB, 23/5-07, kl. 13.53

Mehmet Apak, Ekonomi och administrativ chef, Metrolit Byggnads AB, 28/5-07, kl. 13.16

Telefonintervju

Sören Sundström, NCC Construction Sverige AB, Stf. Inköpschef, 10/4-07, kl. 10:00- 10:28

Internet källor

<http://www.privataaffarer.se/newsText.asp?src=pa&a=19288>, *Små aktiebolag slipper anlita revisorer 2009*, Privata Affärer, 2007-02-14

<http://www.skatteverket.se/nyheterpressrum/pressrum/05lokala/pressmeddelanden2005lokala/20050222kontrollavindragnafskattsedlarvisadeomfattandefusk.5.10010ec103545f243e80001922.html>, Skatteverket, 2007-04-03

http://www.farsrs.se/portal/page?_pageid=33,58371&_dad=portal&_schema=PORTAL, FARSRS, 2007-03-13

<http://209.85.135.104/search?q=cache:HxNXod4JHcYJ:www.byggnads.se/cs-media/byggnads/uploads/000051318/Byggnads%2520reder%2520ut%2520aug06.pdf+prispress+byggbranschen+eu+svartarbete&hl=sv&ct=clnk&cd=5&gl=se>, Byggnads, 2007-05-15

http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00000/Revisionsplikten_i_sm_458a.pdf
, Svenskt Näringsliv, 2007-03-13

<http://www.skatteverket.se/skatter/mervardesskattmoms/forslagtillandrademomsregler/omvandedskattskyldighetinombyggsektorn.4.4f3d00a710cc9ae1c9c8000147.html>, Skatteverket, 2007-03-28

<http://www.skatteverket.se/omskatteverket/rapporter/rapport20010630del1.4.584dfe11039cdb626980001395.html#31.584dfe11039cdb626980003585>, Skatteverket, 2007-05-30

<http://www.bygg.org/files/pdf/0606%20ID%2Dfolder.pdf>, Byggbranschen i samverkan,
2007-04-03

Bilagor

Intervjuguide: NCC Construction Sverige AB, Skanska AB

Uppsatsen handlar om riskerna med revisionsplikts avskaffande som små byggföretag kan drabbas av. I och med avskaffningen av revisionsplikten finns det risker med utökad utbredning av fusk och slarvigt skötta redovisningar med en massa fel i, bland småföretagen. Idag kontrolleras byggföretag med hjälp av bland annat F-skatt när de ges ett uppdrag. Kommer detta att räcka när revisionsplikten avskaffas. Vi vill med denna intervju undersöka vad ni kan komma att vidta för åtgärder i framtiden.

- 1. Hur viktig är de små aktiebolagens revision för er kontroll av dessa?**
- 2. Vad tycker ni om förslaget om att små aktiebolag inte ska vara revisionspliktiga?**
- 3. Vad ser ni för risker med avskaffad revisionsplikt?**
- 4. Kommer avskaffandet av revisionsplikten för de små byggbolagen att medföra extra arbete för er?**
- 5. Hur agerar ni idag vid kontrollering av dessa företag?**
- 6. Hur kommer ni att agera när revisionsplikten avskaffas?**
- 7. Kommer ni att kräva revision av företagen eller bara fortsätta kontrollera ifall företaget innehar F-skatt sedel**
- 8. Tror ni att fuskets bland underentreprenörer ökar i samband med avskaffandet?**
- 9. Tror ni att kvalitén på årsredovisningarna kommer att bli sämre?**
- 10. Ser ni någon fördel med revisionen? I sådana fall vad?**
- 11. Innebär avskaffandet några fördelar för er som överentreprenörer?**
- 12. Hur bedömer ni företagen när ni väljer underentreprenörer att utföra era projekt, för att undvika potentiellt fuskande företag eller företag med dålig ekonomi?**
- 13. Har ni några särskilda krav på era dotterbolag, alternativt uppdragstagare för vad de ska kolla upp i samband med när de anlitar underentreprenörer för att förhindra ekobrott?**
- 14. Kommer dessa krav från myndigheter, beställare eller rekommendationer från någon annan organisation eller är de rent av egenformulerade?**
- 15. Kan det hända att ni i framtiden anlitar färre men större underentreprenörer alternativt att ni istället skaffar fler egna anställda på grund av revisionsplikts avskaffande?**

Intervjuguide: JMW Bygg AB, Metrolit Byggnads AB

Uppsatsen handlar om riskerna med revisionspliktens avskaffande som små byggföretag kan drabbas av. I och med avskaffningen av revisionsplikten finns det risker med utökad utbredning av fusk och slarvigt skötta redovisningar med en massa fel i, bland småföretagen. Idag kontrolleras byggföretag med hjälp av bland annat F-skatt när de ges ett uppdrag. Kommer detta att räcka när revisionsplikten avskaffas. Vi vill med denna intervju undersöka vad ni kan komma att vidta för åtgärder i framtiden.

- 1. Hur viktig är de små aktiebolagens revision för er kontroll av dessa?**
- 2. Vad tycker ni om förslaget om att små aktiebolag inte ska vara revisionspliktiga?**
- 3. Vad ser ni för risker med avskaffad revisionsplikt?**
- 4. Kommer avskaffandet av revisionsplikten för de små byggbolagen att medföra extra arbete för er?**
- 5. Hur agerar ni idag vid kontrollering av dessa företag?**
- 6. Hur kommer ni att agera när revisionsplikten avskaffas?**
- 7. Kommer ni att kräva revision av företagen eller bara fortsätta kontrollera ifall företaget innehar F-skatt sedel?**
- 8. Tror ni att fusket bland underentreprenörer ökar i samband med avskaffandet?**
- 9. Tror ni att kvalitén på årsredovisningarna kommer att bli sämre?**
- 10. Ser ni någon fördel med revisionen? I sådana fall vad?**
- 11. Innebär avskaffandet några fördelar för er som överentreprenörer?**
- 12. Hur bedömer ni företagen när ni väljer underentreprenörer att utföra era projekt, för att undvika potentiellt fuskande företag eller företag med dålig ekonomi?**
- 13. Har ni några särskilda krav på era underentreprenörer när de vidare anlitar egna underentreprenörer?**
- 14. Kommer dessa krav från myndigheter, beställare eller rekommendationer från någon annan organisation eller är de rent av egenformulerade?**
- 15. Kan det hända att ni i framtiden anlitar färre underentreprenörer alternativt att ni istället skaffar fler egna anställda på grund av revisionspliktens avskaffande?**

Intervjuguide: Kent Madstedt, Ekobrottsmyndigheten, chefsåklagare

- 1. På vilka sätt är de små aktiebolagens revision viktig för era eventuella utredningar av dessa?**
- 2. Underlättar reviderade redovisningar erat arbete?**
- 3. Har ni samma metoder för kontroll av små- och stora aktiebolag?**
- 4. Får ni tillräckligt med information från revisionsberättelsen, om inte vilka andra källor får ni informationen ifrån?**
- 5. Tycker ni att rapporter från bolagsformer som inte är revisionspliktiga som mindre tillförlitliga?**
- 6. Vad tycker ni om förslaget om undantag för revisionsplikt för små aktiebolag?**
- 7. Vad ser ni för risker med avskaffad revisionsplikt?**
- 8. Kommer avskaffandet av revisionsplikten att medföra extra arbete för er?**
- 9. Hur upptäcks fusk idag och hur kommer ni att agera när revisionsplikten avskaffas?**
- 10. Kommer ni att ha extra fokus på vissa branscher?**
- 11. Hur ser man på överentreprenörers delaktighet/ansvar vid anlitan­de av ”tveksamma” underentreprenörer som ska utföra arbetet åt dem?**
- 12. Blir även de subjekt för utredningar såsom underentreprenören när underentreprenören misstänks för brott och varför?**
- 13. Kan ni tänka er något bra alternativ för revision när den avskaffas för att småföretagen inte ska mista sin trovärdighet gentemot er och övriga intressenter?**
- 14. Tror ni att antalet brott kommer att öka i samband med avskaffandet?**
- 15. Vilken typ av brott tror ni stiger mest i samband med avskaffandet? Skattebrott, bokföringsbrott eller förskingringsbrott?**
- 16. Ser ni några speciella risker hos byggbranschen i samband med avskaffandet av revisionsplikten?**

Innebär avskaffandet några fördelar för er?

Intervjuguide: Torbjörn Gustafsson, Skatteverket, specialist i redovisningsfrågor.

- 1. Hur viktig är de små aktiebolagens revision för eran kontroll av dessa?**
- 2. Underlättar reviderade redovisningar erat arbete?**
- 3. Har ni samma metoder för kontroll av små- och stora aktiebolag?**
- 4. Vad tycker ni om förslaget om undantag för revisionsplikt för små aktiebolag?**
- 5. Vad ser ni för risker med avskaffad revisionsplikt?**
- 6. Tror ni att antalet brott kommer att öka i samband med avskaffandet?**
- 7. Kommer avskaffandet av revisionsplikten att medföra extra arbete för er?**
- 8. Hur kommer ni att agera när revisionsplikten avskaffas?**
- 9. Kommer ni att kontrollera fler företag till följd av att revisionsplikten avskaffas och vad kommer ni att kontrollera i dessa företag?**
- 10. Kommer ni att ha extra fokus på vissa branscher efter avskaffandet av revisionsplikten?**
- 11. Kommer ni att kräva fler uppgifter från företagen? Vad kan det handla om för uppgifter?**
- 12. Kan ni tänka er något bra alternativ för revision när den avskaffas för att småföretagen inte ska mista sin trovärdighet gentemot er och övriga intressenter?**
- 13. Finns det redan någon plan för hur ni kommer att kontrollera företagen och hur ser den ut i sådana fall?**
- 14. Innebär avskaffandet några fördelar för er?**
- 15. Slutligen: Ser ni några speciella risker hos byggbranschen i samband med avskaffandet av revisionsplikten?**